

Кобєлєва Т.О.

д.е.н., професор, професор кафедри економіки, бізнесу і міжнародних економічних відносин

Копиця А.О.

здобувач вищої освіти

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ КОНЦЕПЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Поняття інклюзивного економічного розвитку виникло у зв'язку з розумінням того, що зростання валового внутрішнього продукту (ВВП) не може бути єдиним критерієм визначення ефективності розвитку національних економік, який більш адекватно вимірюється системою показників, запропонованою на Всесвітньому економічному форумі [1, 3]. Основним показником цієї системи є Індекс інклюзивного розвитку (ІІР), який розглядається як альтернатива ВВП на душу населення. Індекс інклюзивного розвитку доцільно використовувати не замість, а на додаток до ВВП на душу населення, адже ІДП – це абстрактний показник, а ВВП на душу населення – реальний і в цілому зрозумілий з чітким тлумаченням. Інклюзивний економічний розвиток спрямований на створення умов для рівного доступу до економічних благ та можливостей для всіх верств населення [1-14]. В Україні концепція інклюзивного економічного розвитку має свої особливості та виклики, але її реалізація може стати ключем до стійкого економічного зростання та соціальної стабільності [2, 5, 8, 11].

За результатами аналізу відхилень фактичних значень часткових та інтегральних показників відповідності стандартам сталого інклюзивного розвитку від порогових рівнів встановлено, що за останні 10 років стан економіки України в цілому та її складових значно погіршився. За останні роки, порівняно з 2013 роком, значення інтегрального індексу інклюзивного розвитку знизилося на 6,8 пункти, що свідчить про зростання впливу

дестабілізуючих факторів та формування надкритичного, з ознаками патологічного, стану економіки України.

Дослідження показують, що негативний вплив на розвиток економіки зростає через відсутність внутрішніх та зовнішніх інвестицій, про що свідчить наднизьке значення чистих заощаджень (лише 1%). Не досягнуто відновлення інвестицій в основні засоби, які б відповідали обсягам докризового періоду, що суттєво обмежує можливості економічного розвитку та підвищує загрозу поглиблення економічної кризи. Для поживлення української економіки необхідно збільшити частку інвестицій у ВВП хоча б до рівня розвинених країн (25-30%). Тільки за таких умов можуть бути створені можливості для функціонування розширеного відтворення. У країнах, що швидко розвиваються, частка інвестицій у ВВП досягає 40% (як, наприклад, у Китаї, який протягом 30 років забезпечує щорічне зростання ВВП в середньому на 10%).

Таким чином, стратегічними пріоритетами функціональних складових індексу інклюзивного розвитку є: усунення деформацій у макроекономічних відтворювальних процесах, що полягає у забезпеченні оптимальних пропорцій між інвестиціями та споживанням; упорядкування співвідношення між темпами зростання заробітної плати і темпами зростання продуктивності праці, темпами оновлення і виведення з експлуатації основних фондів; утримання інфляції на помірному рівні, запобігання дефляційним процесам; стимулювання внутрішнього споживання через зростання платоспроможного попиту домогосподарств тощо.

Виявлені тенденції розвитку національної економіки України свідчать про зростання макроекономічних, фінансових, інвестиційних, виробничих та зовнішньоекономічних загроз і ризиків, які суттєво погіршують перспективи відновлення та економічного розвитку та свідчать про існування надкритичного стану з ознаками патології та токсичності.

Ці негативні процеси є насамперед результатом різкого переходу від моделі планового господарювання до надмірно ліберальної системи

господарювання, яка не була підготовлена ні інституційно, ні організаційно, внаслідок чого було ліквідовано стратегічне планування розвитку країни. У зв'язку з цим ослабла роль свідомого і науково обґрунтованого державного впливу на формування основних синтетичних показників, що характеризують розвиток економіки України. Ланки в існуючій економічній системі, пріоритети розвитку, національні, галузеві та регіональні цільові програми, як правило, не пов'язані між собою ні ефективними показниками, ні ресурсними можливостями. Ще не розроблений механізм впливу держави на структуру і темпи зростання державного і приватного секторів економіки з позицій державних інтересів і пріоритетів, в тому числі і підвищення соціальних стандартів населення. Все вищесказане свідчить про об'єктивну необхідність заміни існуючої моделі на іншу (більш ефективну та прогресивну), а саме стратегічно визначену, інституційно впорядковану та інноваційно-орієнтовану. Найбільш складним питанням у формуванні напрямів реалізації нової моделі розвитку є визначення пріоритетів економічного розвитку та формування нового інституційного механізму. Невиконання цих завдань найближчим часом неминує призведе до подальшого загострення патологічних процесів в економіці та соціальній сфері, що, в свою чергу, може посилити вже існуючі протиріччя в розвитку економічних і соціальних систем, дії відцентрових сил, аж до розпаду країни.

Концепція інклюзивного економічного розвитку України передбачає створення умов для рівного доступу до економічних благ та можливостей для всіх громадян. Реалізація цієї концепції потребує комплексного підходу, політичної волі, ефективного управління та активної участі громадянського суспільства.

Підсумкові рекомендації щодо усунення проблем в концепції інклюзивного розвитку економіки України, на нашу думку, можуть бути зведені до наступного.

1. Розробка національної стратегії інклюзивного розвитку з конкретними цілями та показниками ефективності.

2. Активізація міжнародної співпраці та залучення іноземних інвестицій для підтримки соціальних програм та економічних реформ.

3. Забезпечення широкого громадського обговорення та залучення громадянського суспільства до процесу прийняття рішень.

4. Посилення ролі місцевих громад у прийнятті рішень та управлінні ресурсами.

Концепція інклюзивного економічного розвитку України має значний потенціал для підвищення рівня життя населення та забезпечення стійкого економічного зростання [4, 6, 9, 11]. Для досягнення цих цілей необхідно подолати існуючі проблеми через комплексний підхід та активну співпрацю між урядом, бізнесом та громадянським суспільством.

Література

1. Kocziszky György, Pererva P.G., Szakaly D., Somosi Veres M. (2012) Technology transfer. Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI». 668 p.

2. Паймаш Г.В., Перерва П.Г. Методи пошуку роботи для людей з обмеженими можливостями. Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я: тези доп. 30-ї Міжнар. наук.-практ. конф. MicroCAD-2022, 19-21 жовтня 2022 р. / ред. Є.І. Сокол. Харків : НТУ «ХПІ», 2022. С. 582.

3. Kosenko A.P., Kobielieva T.O., Tkachova N.P. Forecasting industry park electrical products. Науковий вісник Полісся. 2017. № 4 (12). Ч. 2. С. 106-111.

4. Паймаш Г.В., Перерва П.Г. Соціально-етичні проблеми ринку праці осіб з обмеженими можливостями // Використання соціально-етичного маркетингу для забезпечення сталого розвитку в Україні : моногр. / заг. ред. Є.О. Голишева. Суми : Триторія, 2021. Розд. 3.2. С. 101-114.

5. Паймаш Г.В., Перерва П.Г. Проблеми працевлаштування інвалідів війни // Сучасні напрямки розвитку менеджменту та економіки в умовах VUCA-світу: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. здобувачів вищої освіти і молодих вчених, 2022 р. / орг. ком.: В. О. Богомолів [та ін.]; ХНАДУ [та ін.]. Харків, 2022. С. 394-397.

6. Шводіауер Г., Перерва П.Г. Характеристика цілей сталого розвитку. Авіація, промисловість, суспільство: матеріали 4-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 18 травня 2023 р., м. Кременчук / редкол. В.В. Сокурєнко [та ін.]; Кременчуц. льотний коледж. Харків : ХНУВС, 2023. С. 883-886.

7. Pererva P.G., Kocziszky G., Kobielieva T.O., Veres Somosi M. (2019) Compliance program. Kharkov-Miskolc : NTU «KhPI». 689 p.

8. Перерва П.Г., Романчик Т.В. Механізм управління рівнем конкурентоспроможності продукції підприємства. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2012. №4. С. 230-235.

9. Косенко А.П., Коциски Д., Перерва П.Г., Сакай Д., Маслак О.И. Экономическая оценка инновационного потенциала / Мишкольц-Харьков : Мишк. техн.ун-т, 2009. 166с.

10. Романчик Т. В., Кобелева Т. О., Перерва П. Г. Комплаєнс як фактор інноваційного розвитку підприємства. Інформація та знання в системі управління інноваційним розвитком : монографія. Суми : Триторія, 2018. С. 205–220.

11. Перерва П.Г. Практический маркетинг. Вып. 4. Исследование рынка промышленной продукции. М.: НПО «РИМ», 1991. 96 с.

12. Перерва П.Г. Практический маркетинг. Вып. 2. Маркетинг на промышленном предприятии. М.: НПО «РИМ», 1991. 80 с.

13. Кобелева Т. О. Комплаєнс-безпека промислового підприємства: теорія та методи: монографія. Харків: Планета-Принт, 2020. 354с.

14. Pererva P., Nagy S., Maslak M. (2018) Organization of marketing activities on the intrapreneurship // MIND Journal. №5. 10 p.

Купріна Н.М.

д.е.н., професор, професор кафедри економіки промисловості,

Абрамов Н.О.

здобувач 2 курсу СВО «Магістр», спец. 071 «Облік і оподаткування»,
ОПП «Облік і аудит»

Одеський національний технологічний університет

УПРАВЛІНСЬКИЙ АНАЛІЗ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Розвиток ринкових відносин в будь-якої країні та вплив факторів зовнішнього середовища вимагають від підприємств не лише швидкої реакції на зміни, але й систематичного, глибокого аналізу всіх аспектів їх діяльності для досягнення рівня конкурентоспроможності, ефективності функціонування та стійкого розвитку. Актуальність застосування управлінського аналізу обумовлена зростаючою потребою в адаптації сучасних підприємств до динамічних змін економічного середовища і постійного оновлення управлінських стратегій й набуває особливого значення в сучасних умовах їх функціонування під час війни в Україні, що підтверджуються публікаціями вчених, фахівців та нашими попередніми дослідженнями [1, 2].